

Sowińska, Leandra Bogumiła

Niepublikowane prace Eugeniusza Berezowskiego z zakresu historii geodezji i kartografii

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 25/3, 668-669

1980

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Archeologicznym w Krakowie, Muzeum Techniki NOT w Warszawie, Muzeum Ziemi PAN w Warszawie, AGH w Krakowie.

Ścisła współpraca łączy także Towarzystwo z instytucjami i organizacjami naukowymi z terenu województwa kieleckiego a zwłaszcza z Instytutem Historii Wyższej Szkoły Pedagogicznej oraz Kieleckim Towarzystwem Naukowym.

W ciągu 10 lat działalności Towarzystwo zaznaczyło wyraźnie swój udział w życiu naukowym środowiska kieleckiego, a wiele jego osiągnięć naukowych i organizacyjnych ma znaczenie ponadregionalne.

Andrzej Rembalski
(Kielce)

KOPALNIA ZABYTKOWA IM. S. STASZICA

Staraniem władz wojewódzkich w Częstochowie, jedną z kopalń likwidującego się Okręgu Górnictwa Rud Żelaza zamieniono na Muzeum górnictwa rud żelaza pod nazwą Kopalni Zabytkowej im. S. Staszica. Wybrano — położoną w pobliżu południowych granic stolicy województwa — powstała w 1953 r. — nowoczesną kopalnię, zwaną „Szczekaczka”. Jej podziemne wyrobiska przystosowane są obecnie dla potrzeb ruchu turystycznego. Natomiast w przykopalnianych obiektach naziemnych zorganizowane zostaną: wystawa geologii i górnictwa rud żelaza w Polsce oraz centralne archiwum górnictwa rudnego.

W ramach przystosowania kopalni do funkcji muzealnej zdecydowano, że pod ziemią eksponowane będą narzędzia górnicze stosowane dawniej w Karpatach, na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej, w Górach Świętokrzyskich, na Dolnym Śląsku i w okolicy Łęczycy. Narzędzia te będą ilustrowały postęp myśli technicznej i nierozłącznie z tym związany postęp metod wydobywania rud żelaza. Pod ziemią jeden ciąg wystawowy poświęcony zostanie ewolucji metod wydobywczych w zależności od warunków geologicznych i pojawiania się nowych technik eksploatacyjnych.

Wystawę naziemną (a częściowo też podziemną) organizuje Muzeum Okręgowe w Częstochowie. Scenariusz zakłada w znacznym stopniu rozbudowę danych, dotyczących historii badań rud żelaza przez geologów polskich i ekspozycję maszyn górniczych stosowanych od czasów najdawniejszych w różnych regionach Polski.

Zgodnie z planem Kopalnia Zabytkowa ma być udostępniona dla zwiedzających na początku grudnia 1980 roku. Przybędzie zatem jeszcze jedno muzeum popularyzujące dzieje nauki i techniki.

Warto nadmienić, że jest to już drugie, organizujące się Muzeum górnicze w Polsce. Trwają bowiem obecnie bardzo intensywne prace, zmierzające do otwarcia Muzeum Górnictwa Skalnego w Krzeszowicach. Muzeum to organizuje dr Irena Rybicka, a patronem przedsięwzięcia jest znany historyk techniki — prof. Juljan Sulima Samujłło — z Akademii Górniczo-Hutniczej im. S. Staszica w Krakowie.

Zbigniew J. Wójcik
(Warszawa)

NIEPUBLIKOWANE PRACE EUGENIUSZA BEREZOWSKIEGO Z ZAKRESU HISTORII GEODEZJI I KARTOGRAFII

W marcu br. Zakład Historii Nauk Przyrodniczych IHNOiT otrzymał zbiór dotychczas nie publikowanych prac Eugeniusza Berezowskiego, zmarłego w 1974 r.

Eugeniusz Berezowski, wieloletni współpracownik i członek Zespołu Geodezji Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN oraz wykładowca w Wojskowej Akademii Technicznej im. Jarosława Dąbrowskiego w Warszawie, był autorem licznych publikacji z zakresu historii astronomii, geodezji i kartografii, zagospodarowania miast, topografii i terenoznawstwa. Publikował również wyniki swych badań, dotyczące działalności wybitnych geodetów, astrono-

mów, kartografów i budowniczych miast. Prace te ogłosił m. innymi na łamach „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki”, w miesięczniku „Urania”, „Przeglądzie Geodezyjnym” i w „Przeglądzie Wojsk Lądowych”, a także w czasopismach zagranicznych „Vermessungstechnik” (NRD), „Geodetický a Kartografický Obzor” (Czechosłowacja) i „Geodetiski List” (Jugosławia).

Otrzymane przez Zakład Historii Nauk Przyrodniczych materiały obejmują wiele opracowań — głównie z zakresu historii geodezji i kartografii wojskowej oraz informacje o ich autorze, dotyczące jego działalności dydaktyczno-naukowej. Oto tytuły wzmiankowanych opracowań: *Z historii polskiej kartografii wojskowej*. Rękopis: 19 stron; *Przyrząd do mechanicznego rozwiązywania podstawowych zadań trygonometrycznych*. Maszynopis: 17 s. Materiał wykorzystano do opracowania wniosku wynalazczego; *Poligonizacja specjalna w technice wojskowej*. Rękopis: I wersja — 26 stron; II wersja — 9 s.; *Rola i znaczenie gospodarki przestrzennej w obronie terytorium Kraju*. Rękopis: III wersja — 8 stron; *Pierwsze wyższe szkoły wojskowe w Polsce początkiem rozwoju rodzimej myśli technicznej*. Rękopis: 17 s.; *W 150 lecie założenia pierwszej szkoły wojskowej w Polsce*. Rękopis: 18 s.; *Uwagi o szkoleniu w zakresie topografii wojskowej i terenoznawstwa*. Maszynopis: 5 s.; *Rosyjskie najdawniejsze atlasy geograficzne*. Maszynopis: 19 s. oraz streszczenie; *Ogólna charakterystyka metod zakładania osnów geodezyjnych*. Rękopis: 11 s.; *Tradycja i postęp w geodezji i kartografii*. Rękopis: 16 s.; *Pierwsza polska sieć triangulacyjna*. Rękopis: 19 s. oraz notatka; *Historia triangulacji w b. zaborze rosyjskim w XIX wieku*. Rękopis: 26 s. oraz notatki.

Materiały dot. E. Berezowskiego: *Wykaz prac*; *Życiorys własny*; *Zestawienie prac dydaktyczno-zawodowych i społecznych*; *Sympatycy poezji „Poezja” nr 5/74*; *Spóźniony debiut* (recenzja) „Nowy Wyraz” nr 10/76; B. Lipiński: *Mgr inż. E. Berezowski. Wspomnienie pośmiertne*. „Przegląd Geodezyjny” nr 1/75.

Do najwybitniejszych prac E. Berezowskiego należy zaliczyć *Rozwój terytorialny m. Łodzi w XIX wieku*; *Charakterystyka dokładności instrumentarium astronomicznego Kopernika* oraz podręcznik *Podstawy geodezji* opracowany i wydany w 1966 r. dla studentów Wojskowej Akademii Technicznej.

Oprócz dydaktyki i badań nad historią nauki i techniki E. Berezowski w ostatnich latach swego życia poświęcał wiele czasu poezji. Jego wiersze — to liryki oraz utwory refleksyjno-filozoficzne, kantaty poświęcone astronomii i Mikołajowi Kopernikowi, wydane w 1974 r. w zbiorze *Wiersze wybrane*.

Leandra Bogumila Sowińska
(Warszawa)